

Til:

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd

Øyer, 12. april 2018

Høringssvar om Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmesler

Jeg ønsker med dette å la meg høre om Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser slik det framgår av høringsbrevet sendt fra Kirkerådet 9.januar i år, med høringsfrist 10.april.

Jeg har jobbet i en trosopplæringsfinansiert stilling i Oslo tidsrommet 2012-2015 og i tidsrommet 2012-2016 var jeg i en rekke kortere og lengre vikariater som uordinert prestevikar flere steder i Hamar bispedømme. Siden 2016 har jeg jobbet som sokneprest, og har i lengre tid reflektert mye over hvordan gudstjenestereformen har fungert i praksis. Det har også vært et aktuelt spørsmål for meg hvordan teologiske kandidater utrustes fra praktikum til Den norske kirke, når hverdagene med gudstjenesteplanlegging og –gjennomføring ikke kan sies å være i nærheten av på samme måte nå, som før 2011. Ingen prest vet lenger sikkert hvordan gudstjenestene gestaltes i andre sokn enn de hun jobber i selv, og gudstjenesteutvalg og menighetsråd har i stor utstrekning gjort vedtak som strekker seg langt utover sitt mandat (for eksempel har flere MR vedtatt at presten ikke skal kunne bruke Verba i sin form etter bibeloversettelsen 2011).

Jeg tror det er på høy tid med en klargjøring, en innstramning og en uniformering av norske menigheters gudstjenester. Samtidig må prester, som også er teologer med spisskompetanse, ha et visst rom til å jobbe både helhetlig og systematisk med både gudstjenestens lokale forankring og for eksempel det barneteologiske eller på andre måter arbeid med gudstjenesten i møte med det øvrige livet i menigheten. En erkjennelse av folkekirkens medlemmers bruksmønster vil også være viktig i det videre arbeidet.

Høringstema 1 Hvordan øke kvaliteten og antall deltakere i gudstjenesten:

1a: Jeg mener gudstjenestereformen kom på et riktig tidspunkt, men at dens overveldende maktforskyvning til råd og utvalg uten at det alltid ble gitt adekvat skoloring, har ført til en stor grad av frustrasjon mange steder. Andre steder har prester, kantorer og andre med spesielle interesser, kjørt helt sitt eget løp og menighetene har blitt fremmedgjort i eget kirkehus. Dette er en farlig utvikling i en kirke som er fundamentert på den lokale tilhørigheten. Vi mistet "alterboka" og erstattet den med noen permer som virket så overveldende å forholde seg til at mange ikke leste kapitlene 5-8. Det er også en stor svakhet med reformen at vi også kvittet oss med familiegudstjenesten. Vi kastet bokstavelig talt barnet ut med barnevannet! Vi må raskt få på plass en sentralt gitt anmodning eller henstilling til alle sokn om at det må finnes en egen familiegudstjenesteliturgi i alle sokn, og at den feires med jevne mellomrom.

1b: Det har fungert godt at man har kunnet gjøre gudstjenestene noe mer fleksible – særlig der menighetsråd og utvalg har sett viktigheten av at prest og organist har behov for fleksibilitet i sitt arbeid med gudstjenester. Det er til alles beste at man ikke låser eksempelvis syndsbejennelsesleddet til én av flere mulige, eller at man har adgang til å variere mer mellom gudstjenester på spesielle dager, innenfor den samme vedtatte ordningen.

Det er flere ting som har fungert dårlig. Kunngjøringer har falt ut fra mange menigheter, og gudstjenesten blir slik en satellitt i forhold til det som ellers skjer i menigheten. Utsiktet, men jeg tror at man i kirken en søndag har godt av å se for seg at "denne menigheten er større enn de jeg ser rundt meg i dag". Det er fremmedgjørende med mange nye elementer som tvinger en menighet som sjelden går i kirken, til å agere som om de var hyppige kirkegjengere. Særlig gjelder dette de mer økumeniske leddene med svar og bevegelser som kom inn i 2011. Mange menigheter har tatt leddene inn, og laget seg "max-varianter" av gudstjenesten, uten at de som søker til kirken har fulgt med i svingene. Det tror jeg er en av grunnene til at vi ofte hører folk si "ingen ting er likt lenger" og skylder på at også "Fadervåret" er nytt. Vi har kanskje hatt så stor reformiver at *fremmedgjøring* har blitt stående i stede for *involvering* og *stedegengjøring*.

1c: Jeg tror nå det må fokuseres på en kirke som er med enhetlig. Som framstår som den samme kirken i Rogaland som i Oppland. Det er ikke nødvendig med så store sprik som det har blitt, og samtidig har det dalende dåpstallet i seg en utfordring. Hva er vår egenart? Hva søker folk? Er det viktigere at vi er økumeniske enn lutherske? Det er i alle fall sikkert at familiegudstjenestene MÅ inn igjen som en ordinær ordning i Den norske kirke. Hvis ikke vi satser på den, har vi lagt oss selv ned. Og da understreker jeg: familiegudstjeneste er ikke avhengig av en trosopplæringsaktivitet for å være familiegudstjeneste. Å kunne annonsere med "Familiegudstjeneste" senker terskelen, skaper identifikasjon og utfordrer menighetene på en allmenn måte til å involvere og inkludere alle. Det henger også sammen med at segmentet 25-39 år sjelden eller aldri er å se i kirkene – hvorfor? Kanskje kirken profilerer seg som et sted for spesielt

interesserte middelaldrende mennesker som har forstått hvordan gudstjenesten må gjøres for å bli vellykket?

1d: Som nevnt over er familiegudstjenesten en "vinn eller forsvinn" for Den norske kirke. Men som folkekirke har vi også svært mange gudstjenester utenfor kirkerommene våre. En undersøkelse av årets påskekudstjenester og hvor mange menigheter som hadde én eller flere friluftsgudstjenester i påsken, vil gi et signal om at dette må prioriteres. Kanskje ikke som nasjonale ordninger, men som anerkjennelse og rom for medlemmene å innse at kirken er mer enn det som kommer fram i det profileringsarbeidet kirken til nå er kjent for.

Høringstema 2 Alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten:

Ja. Til punkt 27 i alminnelige bestemmelser: Det er ingen grunn til at det som hovedregel ikke skal være dåp etter Gloria i Den norske kirke. Derfor skaper det en unødvendig uklarhet om menighetsrådet i realiteten er bedt om å ta en avgjørelse på om dåpen burde ligge her eller et annet sted. Jeg mener derfor punktet bør endre til "Dåp i hovedgudstjenesten skjer etter ledd 7, Lovsang Gloria." Det samme gjelder i punkt 66 i Alminnelige bestemmelser, som følge at mitt første poeng, at menighetsrådet i Lokal grunnordning *ikke* gjør vedtak om dåpens plassering i hovedgudstjenesten, men at den alltid kommer etter punkt 7 Lovsang Gloria. Kall punktet gjerne *Generalrubrikker*.

Høringstema 3 Justering i hoveddel I Samling, ledd 1-8:

3a : støttes.

3b: Dåpsbarnets fulle navn bør klinge, og som en invitasjon til dåpsfølget som er til stede, bør dåpsbarnets fulle navn kunne sies i informasjonen om dagens gudstjeneste, for eksempel: "I dag bæres Per Persen til dåp her i Persmo kirke, og vi gleder oss med dere som følger ham i dag."

3c: støttes.

3d: støttes.

3e: Jeg støtter en fortsatt bruk av samlingsbønn. Mange steder fungerer det godt med en medliturg som ber den, og andre steder vil en slik bønn alltid måtte leses av liturgen. At det finnes en fleksibilitet her, på hvilke bønner som bukes på ulike gudstjenester, legger jeg til grunn. Jeg har meget god erfaring med hermebønn sammen med barn (alternativ 5). ALLE bønner bør avsluttes med Amen.

3f: Det er min holdning at syndsbejennelsen ikke har noe i begynnelsen av gudstjenesten å gjøre. Når det er dåp, dreier spenningen i innledningen seg om dåpen og gleden over barnet, og da bør syndsbejennelsen ikke stå i veien for

gleden. Syndsbekjennelsen kan med fordel ha en kollektiv grammatikk (vi-form), men det alternativet som er kommet inn i høringen er et ekko fra det fordervede menneskesynet "som kjenner lysten til det onde i sitt hjerte", og bør ikke tar med.

3g: støttes.

3h: gloria bør med på alle hovedgudstjenester (utenom fastetiden), med samme begrunnelse som for kyrie.

3i: Dagens bønn må gjerne bli obligatorisk. Det stemmer menigheten på dagens preg og hører slik sett egentlig til som første ledd i orddelen. Siden dåpen kommer etter gloria, er det kun på papiret at det gir mening å holde Dagens bønn som avslutning på samlingsdelen. Det blir mye bønn, samlingsbønn, kyrie, gloria, dagens bønn. Et annet aspekt her er hvordan vi skiller mellom høytidsdager og "hverdager" i kirkeåret. Dagens bønn har hos mange blitt brukt på førstedager og spesielle dager i kirkeåret, for å markere et annerledes preg på gudstjenesten.

Høringstema 4 Justering av hoveddel II. Ordet, ledd 9-17:

4a: Jeg støtter å ta bort menighetssvaret.

4b: Bibelsk salme/Salme. Her beholdes muligheten for enten å synge en salme eller en bibelsk salme. Mange menigheter har ikke ressurser til å synge bibelske salmer.

4c: det bør være muligheter for å fortsette å lese evangeliet fra lesepulten eller sågar fra prekestolen, og å ikke benytte evangelieprosesjon. Dette kom inn i 2011 og fungerer ikke like godt alle steder. Noen kirker har prøvd og gått tilbake, andre har insistert på å beholde det. Det er også veldig synd at vi med dette mister høytidsversene for Juledag, Påskedag og Pinsedag. Er det som høringen legger opp til: at man på høytidsdager kan svare på evangelielesningen med å synge høytidsvers, det samme? Har det samme funksjon, og bør det synges mens en evangelieprosesjon beveger seg?

4f: Enig i at det *skal* synges en salme etter preken. Den gir både en pause før forbønnen fortsetter, og den gir predikanten en mulighet til å speile eller gi et ekko til prekenen.

4i: Forbønnen må ha fortsatt mulighet til å utformes lokalt, og fra søndag til søndag. Mange prester jobber mye med forbønn og bønn generelt, og kirken har høstet mye godt etter at flere miljøer har jobbet langsiktig med dette. Det er også positivt å gi flere forbønnsressurser i form av formulerte bønner. Det

støttes at det følger en rubrikk om takkoffer, men den bør utvides med at det også på spesielle dager kan samles inn offer ved utgangen. Dette praktiseres i dag bl.a. i konfirmasjons- og julaftensgudstjenester, hvor det er for mange til stede til at en kan ta inn offeret på en god måte.

4: det støttes også å slå sammen del II og III til én ord-del.

Høringstema 5 Justering av hoveddel III. Nattverd, ledd 18-21:

5a: Nattverden mottas konsekvent stående og med intinksjon. Særkalkene er fjernet fra kirke og sakristi, og oppbevares et annet sted. Det har senket terskelen for å delta, men man mister variasjonsmulighetene, siden dette ikke er sagt noe om i lokal grunnordning. Her kunne en presisering av at utdelingsform (særlig med knefall) er en mulighet. Utdelingsstedet er alltid i/rett foran koråpningen.

5b: Jeg støtter både bruk av *beger* og *kropp*.

5c: Ja, takkofferet hører hjemme i forberedelsesdelen til nattverden, helst under salmen. Det sier noe om at vi kommer med vårt overskudd, som deles med de som trenger det – først i nattverden, så ut i verden.

5d: til rubrikkene: fortsett å kall det kalk og disk. NFG har foreslått en rubrikk om blikket til presten under verba. Ja, det blir for detaljert, og det samme gjelder enhver bønn som bes – blikket er avgjørende for hvor menigheten har sitt blikk.

5e: til tilsigelsen bør også kropp/legeme gjøres konsekvent. At menigheten skal svare amen etter tilsigelsen framstår som kunstig, og bør strykes.

Høringstema 6 justering av de enkelte nattverdbønnene:

Til nattverdbønn E: epiklesen før verba gjør det samme som siste bønn før Fadervår. "Send din hellige Ånd" og "fyll oss med din Ånd" blir for mye repetisjon. Det er også en motivrepetisjon i første bønn: "samler oss som dine venner" og i siste bønn "Slik en kjærlig mor samler barna sine". Å samles er ikke et veldig kraftig begrep, og kan kanskje skiftes ut med noe annet? Hvis ikke er den siste bønnen bare overflødig med "Fyll oss" og "samle oss" som repeteres. Den siste bønnen før Fadervår kan gjerne strykes.

Nattverdbønn G til særskilte anledninger, bør også kunne brukes i friluftsgudstjenester. Det kunne gjerne være en bønn med sterkere naturmotiver, og jeg ser gjerne at det blir en *enten / eller-* bønn i denne nattverdbønningen.

Høringstema 7 Justering av hoveddel IV. Sendelse, ledd 22-25:

Jeg ønsker flere mulige sendelsesord, noe som også praktiseres mange steder. For eksempel "Gå i fred, hvil i Guds nåde" eller "Gå i fred, tjen livets Gud" eller andre.

Med vennlig hilsen

Geir Wiknes
Sokneprest i Øyer og Tretten